

РОЗВИТОК ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА (НА ПРИКЛАДІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ)

У статті розглядаються особливості розвитку вищої професійної освіти України в умовах європейського співробітництва на прикладі підготовки фахівців з соціальної роботи. При формуванні змісту підготовки майбутніх соціальних педагогів в контексті європейського виміру необхідно дотримуватись: конкретно-історичного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного. Підготовка майбутніх соціальних педагогів у контексті європейського досвіду базуються на загально-педагогічних і дидактичних принципах, основними з яких є: гуманізм; демократичність; науковість; практична спрямованість; наступність і безперервність; полікультурність; інтегрованість (міждисциплінарність).

Ключові слова: професійна освіта, вища школа, соціальний педагог, національна культура, самоаналіз, психолого-педагогічний, світогляд, порівняння, план розвитку, відповідальність, членство в Євросоюзі, конкретно-історичний, індивідуально-орієнтованої, активність, економічне і соціальне середовище, індивідуум студента, полікультурність, інтегрованість, гуманізм; демократичність, практична спрямованість.

Актуальність проблеми. Серед найбільш актуальних соціальних проблем сьогодення в Україні найчастіше називаються проблеми бідності, малозабезпеченості, безробіття, недостатнього рівня соціальної захищеності цілої низки громадян (людей з функціональними обмеженнями, людей похилого віку, представників національних меншин, молоді тощо), міграційні та етнічні проблеми, сирітство, безпритульність, узалежнена поведінка та ін. Слід зазначити, що наведений вище перелік проблем є актуальним не лише для українського суспільства, чимало досить розвинених країн також стикаються з подібними негараздами і мають певний досвід їх вирішення чи пом'якшення. І вивчення зарубіжного досвіду соціальної роботи дозволяє отримувати інформацію щодо пошуку можливих шляхів пом'якшення соціальної проблематики з урахуванням вітчизняної специфіки.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства проблеми соціальної роботи дозволяють виявити та скоригувати шляхи, напрямки та перспективи розвитку країни як соціальної держави. Крім того, саме завдяки соціальній роботі стала можливою переорієнтація соціальної політики від розподільних принципів через принципи адресності до принципів соціальної захищеності та справедливості.

Для ефективного виконання даного завдання необхідно провести аналіз зарубіжного досвіду та імплементувати його в систему підготовки соціальних педагогів України

Мета статті – розкрити особливості розвитку вищої професійної освіти України в умовах європейського співробітництва (на прикладі підготовки фахівців з соціальної роботи).

Аналіз попередніх досліджень та виклад матеріалу. Основними умовами демократичного суспільства є громадянська освіченість, компетентність, виховання поваги до прав людини, толерантність, уміння знаходити компроміси. Необхідно, щоб громадяни знали свої права та обов'язки, дотримувалися закону, мислили критично й незалежно.

Європа має багатий історичний досвід розвитку та становлення демократичного суспільства. У більшості європейських держав розроблено спеціальні навчальні курси та створено різноманітні навчальні підручники та посібники, діють науково-методичні центри, налагоджено відповідну підготовку вчителів для полегшення впровадження та сприяння здійсненню регіональної європейської інтеграції.

Одним із пріоритетів стратегічного розвитку України визнано інтеграцію нашої держави до Європейського співтовариства. За перспективною "Програмою розвитку", Україна має узгодити та наблизити свої соціально-економічні інституції до стандартів країн ЄС і зробити їх відповідними загальноєвропейським вимогам. "Європейський вибір України" зумовлений її геополітичним положенням і спільною історією формування та розвитку європейської культури.

Сенс будь-якої національної освіти полягає, з одного боку, у збереженні доброго, міцного коріння національної культури, з іншого – в адекватному оновленні, спрямованому на підготовку особистості до життя в динамічному, взаємозалежному світі.

Підготовка майбутніх соціальних педагогів у контексті європейського досвіду базуються на загально-педагогічних і дидактичних принципах, основними з яких є:

гуманізм – передбачає створення умов для гармонійного розвитку творчої особистості як суб'єкта демократичного європейського співтовариства; співвіднесення освітніх вимог з можливостями та здібностями школяра;

демократичність – означає взаємоповагу та взаємодію між суб'єктами, що забезпечують реалізацію концепції; варіативність вибору, змісту, методів і форм навчання; передбачає діалогічний характер освіти, атмосферу взаємоповаги та довіри; уміння конструктивно взаємодіяти з європейським співтовариством та його провідними структурами;

науковість – передбачає розробку базових документів і навчальних матеріалів з урахуванням сучасного рівня розвитку науки для забезпечення формування в учнів наукового світогляду та цілісної картини сприйняття світу;

практична спрямованість – означає орієнтацію змісту навчально-методичних матеріалів на практичне застосування учнями теоретичних знань і вмінь для життя та діяльності в реальному суспільстві; формування вміння самостійно аналізувати різноманітні ситуації, що виникають у європейському середовищі, приймати рішення та діяти у правовому полі;

наступність і безперервність – передбачає врахування вимог національної освітньої політики та чинного законодавства; існуючих навчальних планів і програм; поетапне, таке, що відповідає віковим особливостям, розширення обсягу знань про Європу, котре охоплює всі ланки (початкову, основну, старшу) загальноосвітньої школи;

полікультурність – означає наповненість курсу про Європу ідеєю універсальності прав людини та етнокультурного розмаїття Європи, правової рівності національних культур; передбачає виховання особистості на засадах міжетнічної толерантності та поваги до представників інших культур, поваги до своєї національної самобутності в контексті загальноєвропейської та світової культури;

інтегрованість (міждисциплінарність) – передбачає, що в процесі роботи над змістом і структурою даного курсу враховуються існуючі міжпредметні зв'язки з базовими шкільними предметами, насамперед – історією, правом, географією, економікою, світовою культурою.

Зміст освіти вважається одним з основних засобів цілеспрямованого навчання, він повинен базуватися на основних цінностях та ідеях європейського демократичного суспільства: права людини, рівність, мир, соціальна справедливість, демократія, свободи, безпека громадян, взаємозалежність, плюралізм, культурне розмаїття, відкритість, відповідальність, партнерство, повага до навколишнього середовища.

При формуванні змісту підготовки майбутніх соціальних педагогів в контексті європейського виміру необхідно дотримуватись:

– конкретно-історичного підходу, який спрямовує формування змісту освіти на вирішення найбільш актуальних для даного етапу суспільного розвитку питань; відповідно до суспільно-історичних закономірностей і фактів, реально відображаючи події європейського розвитку та їхній взаємозв'язок із певними етапами української історії та сучасності;

– особистісно зорієнтованого підходу, за якого в центрі навчально-виховного процесу стоять інтереси особи, формування її якостей, ціннісних орієнтацій відповідно до вимог європейського суспільства; ураховуються вікові особливості учнів, взаємозв'язок змісту даної освіти з контекстом усього навчально-виховного процесу;

– діяльнісного підходу, який визначає спрямування змісту освіти на формування в особистості уявлень і вмінь, що сприятимуть соціальній активності та діяльності в європейському суспільстві.

За допомогою інтегрування європейської тематики до загального змісту української освіти в студентів формуватимуться особистісні та соціальні вміння й навички для життєдіяльності в сучасному європейському співтоваристві, в якому нині активно культивується відчуття європейської культури, зближення та створення спільного європейського дому. Європейський регіон розглядається як єдина історико-соціальна, економічна, культурна, екологічна система. Одним з важливих завдань освіти стає формування в молодого покоління свідомості про спільну європейську належність, розвиток почуття відповідальності за спільне майбутнє, відчуття європейського громадянства.

Для педагогів важливо вміти поєднати сучасну систему педагогічних прийомів, методів та організаційних форм упровадження знань. До найефективніших з них можна віднести навчальні дискусії, семінари, групову роботу, "мозкову атаку", "фокус-групи", ситуаційно-рольові ігри, самостійну роботу з літературними та іншими джерелами інформації, підготовку доповідей, рефератів, написання есе.

Висновок. Назрілі проблеми суспільства вимагають створення соціально-педагогічної служби по роботі з дітьми, сім'єю і молоддю по різних напрямках соціального захисту. Саме соціально педагогічна робота дозволяє вносити такі зміни до системи виховання дітей і підлітків, яка забезпечує оптимальні умови для їх особового становлення, соціального захисту, соціалізації відповідно до Конвенції ООН про права дитини.

Головні вимоги до соціального педагога як у Європі так і в Україні – це любов до дітей, до педагогічної роботи, знання і ерудиція, педагогічна інтуїція і інтелект, загальна культура і моральність, професійне володіння методами виховання дітей, а також уміння спілкуватися, артистичність. Соціальний педагог в сучасних умовах повинен орієнтуватися в політичній, економічній і соціальній обстановці, знати вимоги, що пред'являються суспільством як до соціального педагога, так і до особистості вихованця.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні педагогічних умов та побудові моделі професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів.

Використані джерела

1. Луговий В. І. Міжнародна й національні стандартні класифікації освіти: концепція і реалізація / В.І. Луговий, Ж. В. Таланова // Педагогіка і психологія / Акад. пед. наук України. – К., 2013. – №1. – С. 15-25.
2. Сележан Й. Ю. Основи національного виховання. Українознавство: ритуально-міфологічна культура українців : Хрестоматія / Й.Ю. Сележан. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. – 272 с.
3. Одерій Л. П. Кваліметрія вищої освіти : методологія та інструментарій / Л.П. Одерій ; ІЗМН. – К. : [б. в.], 1996. – 254 с.

Pasatska I.

THE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION IN UKRAINE UNDER EUROPEAN COOPERATION (ON THE EXAMPLE OF TRAINING SOCIAL WORKERS)

The article considers the features of the development of higher education in Ukraine under European cooperation on the example of training social work. In shaping the content of training future social pedagogues in context the European dimension must be followed: the concrete historical, individually oriented, activity. The training of future social pedagogues in the context of European experience based on general pedagogical and didactic principles, foremost among which are: humanity; democracy; scientific; practical orientation; continuity and continuity; multiculturalism; integrity. One of the important objectives of education is the formation of the younger generation in the minds of the common European membership, develop a sense of responsibility for a common future, a sense of European citizenship. Social pedagogue in modern conditions must navigate the political, economic and social environment, know the requirements of society as a social teacher and the individual student.

Key words: *professional education, higher education, social pedagogue, national culture, introspection, psychological and pedagogical, outlook, comparison, development, responsibility, European membership, concrete historical, individually oriented, activity, economic and social environment, the individual of student, multiculturalism, integration, humanism; democracy, practical orientation.*

Стаття надійшла в редакцію 16.01.2015